

Speciallægekurser - Gynækologi og obstetrik

Kursus 01-06.	Gynækologi 2
Kursus 02-06.	Infertilitet
Kursus 03-06.	Urogynækologi
Kursus 04-06.	Gynækologi 1
Kursus 05-06.	Forskning og udvikling
Kursus 06-06.	Føtalmedicin
Kursus 07-06.	Onkologisk gynækologi
Kursus 08-06.	Obstetrik
Kursus 09-06.	Kommunikation
Kursus 10-06.	Operativ gynækologi

Hovedkursusleder Gynækologi og obstetrik:

Overlæge, ph.d. Lars Franch Andersen
Gynækologisk-obstetrisk enhed
Hillerød Sygehus, 3400 Hillerød
Tlf. 48 29 37 07 Telefax 48 29 37 36
mailadresse: lars.franch.andersen@dadlnet.dk

Den teoretiske uddannelse

Specialet gynækologi og obstetrik har et centraliseret, teoretisk uddannelsesprogram, der hovedsageligt afvikles under ansættelsen i fase A af undervisningsstillingen.

Den teoretiske undervisning består af ca. 141 timers obligatorisk undervisning samt et færdighedskursus i operativ gynækologi af 5 dages varighed; i alt 30 dages undervisning.

Herudover tilbydes SOSA-kursus.

De teoretiske kurser omfatter følgende emner:

Almen gynækologi	2 × 16 timer
Obstetrik	25 timer
Føtal medicin	16 timer
Infertilitet	16 timer
Onko-gynækologi	16 timer
Uro-gynækologi	12 timer
Forskning og udvikling	12 timer
Kommunikation/information	12 timer
I alt	141 timer

KURSUS 01-06

GYNÆKOLOGI 2

Tid: 04.-06. januar, 2006.

Sted: Odense Universitetshospital.

Delkursusledere: Overlæge, dr. med. Kresten Rubeck Petersen, Odense Universitetshospital og professor, dr. med. Sven Olaf Skouby, H:S Frederiksberg Hospital.

Deltagerantal: ca. 27 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe den uddannelsessøgende grundlæggende viden i relation til den del af gynækologien, der typisk kan behandles i ambulante regi/ speciallægepraksis.

De diagnostiske muligheder og begrænsninger, herunder brug af ultralydsskanning.

Indhold: Adoloscensgynækologi.

Blødningsforstyrrelser fra menarche til menopause; fysiologi, patofysiologi, epidemiologi, social og sexologisk betydning af blødningsforstyrrelser og hormonelle gynækologiske forstyrrelser.

Udredning, rådgivning, behandling og kontrol af patienter med blødningsforstyrrelser; især med henblik på medicinsk behandling.

Klimakteriet, fysiologi og symptomatologi.

Hormonterapi omkring menopausen samt i klimakteriet. Osteoporose.

Benigne tilstande i ovarierne (især PCO).

Mammalidelser i gynækologisk perspektiv.

Inflammatoriske tilstande i kvindelige genitalia (især vaginoser).

Antikonception.

KURSUS 02-06

INFERTILITET

Tid: 01.-03. februar 2006.

Sted: Skejby Sygehus

Delkursusledere: Overlæge, ph.d. Erik Ernst, Skejby Sygehus og professor, dr. med. Svend Lindenberg, Amtssygehuset i Herlev.

Deltagerantal: ca. 27 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejde. Eksternat.

Mål: At bibringe de uddannelsessøgende grundlæggende viden om den reproduktionsbiologiske baggrund for samt rationel diagnostik og behandling af mandlig og kvindelig infertilitet.

At bibringe de uddannelsessøgende kendskab til molekylær endokrinologi.

Indhold: Kvindelig og mandlig reproduktionsbiologi herunder endokrinologi. Fertilitetsbegrebet.

Infertilitetssudredning og behandling.

Overstimulationssyndrom. Ethiske problemstillinger i relation til fertilitetsbehandling. Loven om kunstig befrugtning. Abortus habituais, udredning og behandling.

KURSUS 03-06

UROGYNÆKOLOGI

Tid: 23.-24. marts, 2006.

Sted: Skejby Sygehus.

Delkursusledere: Overlæge, ph.d. Karin Glavind, Aalborg Sygehus Nord og overlæge, ph.d. Lars Alling Møller, H:S Rigshospitalet.

Deltagerantal: ca. 27 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At give den kursussøgende baggrund for at

opstille et relevant undersøgelsesprogram for den urininkontinente kvinde og planlægge behandlingen.

Årsager, undersøgelser og behandling ved vaginalprolaps.

Indhold: En gennemgang af de anatomiske og fysiologiske forhold omkring vesica urinaria hos kvinden med beskrivelse af vandladningsmekanismer.

Definition og terminologi omkring urininkontinens, prævalens og incidens; ætiologi, patofysiologi, epidemiologi, sociale og sexologiske konsekvenser ved urininkontinens, prolaps og analinkontinens.

Undersøgelsesmetoder vedrørende urininkontinens hos kvinder: teknik, indikationer, begrænsninger; indikationer for avanceret undersøgelse af involverede organer inklusive urodynamisk undersøgelse.

Organisation af udredning og behandling af kvinder med urininkontinens.

Behandling: non-kirurgiske (minimal care) og kirurgiske behandlingsprincipper; operationsindikationer og -metoder.

Omtale af postoperative komplikationer på kort og lang sigt. Diskussion af et standardiseret undersøgelsesprogram ved gynækologisk inkontinens.

KURSUS 04-06

GYNÆKOLOGI 1

Tid: 26.-28. april 2006.

Sted: H:S Hvidovre Hospital.

Delkursusledere: overlæge, dr. med. Lisbeth Nilas, H:S Hvidovre Hospital og overlæge, ph.d Ulla Breth Knudsen, Odense Universitetshospital.

Deltagerantal: ca. 27 kursister

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe de uddannelsessøgende viden i relation til den del af gynækologien, der i øjeblikket hovedsagligt behandles i hospitalsregi.

Deltagerne skal efter endt kursus kunne:

Udrede, rådgive, behandle og kontrollere patienter med

- blødningsforstyrrelser; især med henblik på kirurgisk behandling,
- akutte og kroniske underlivssmerter,
- underlivsbetændelse,
- ovariecyster og -tumorer,
- tidlige graviditetskomplikationer,
- abortus provokatus,
- sexologiske problemer.

Vurdere og beskrive objektive tegn på vold og iværksætte behandling med nødprævention og forebyggende antibiotika samt sikre visitation af piger og kvinder udsat for incest og seksualiseret vold samt kunne anvende de paragraffer i straffe- og serviceloven, der omhandler voldtægt, seksualiseret

misbrug og skærpet indberetningspligt.

Indhold: Tidlige graviditetskomplikationer (herunder abortus imminens & spontaneus samt ektrauterin graviditet).
Tidlige og sene provokerede aborter (herunder lovgivningen).
Inflammatoriske tilstande i kvindelige genitalia (især cervicitis, endometritis og adnexinflammation).
Årsager til og behandling af underlivssmerter (herunder endometriose).
Håndtering af voldtægts- og incestofre.
Klinisk sexologiske problemstillinger.
Specielle etniske problemstillinger.

KURSUS 05-06

FORSKNING OG UDVIKLING

Tid: 06. + 07.-08. september 2006.

Sted: Århus Universitet.

Delkursusledere: Overlæge, ph.d. Morten Hedegaard og overlæge, ph.d. Annette Tønnes Pedersen, H:S Rigshospitalet.

Deltagerantal: ca. 27 (+ 9 eksterne kursister 6.9.)

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik. Der planlægges en tværfaglig kursusdag (6.9.; emne: litteratursøgning) åben for læger ansat i undervisningsstilling i andre specialer.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe den uddannelsessøgende:
- en grundlæggende forskningsforståelse, som gør det muligt at forholde sig kritisk til ny faglig viden;
- baggrund for at kunne vurdere de screenings- og diagnostiske tests, der benyttes i litteraturen såvel som i klinikken.
- en grundlæggende baggrund for forskellige typer af evidens, herunder gennemgang af forskningsdesign og artikelanalyse.
- et basalt kendskab til kvalitetsudvikling.

Indhold: Gennemgang og diskussion af kliniske og epidemiologiske studiedesigns og begreber.
Gennemgang af begreberne sensitivitet, specificitet, prædiktive værdi, likelihoodratio og ROC-kurver.
Brug af meta-analyser m.v.
Kriterier for evidensbaseret medicin.
Informationssøgning.
Gennemgang af kvalitetsmål, herunder kriterier, standarder og indikatorer.
Brugen af kliniske retningslinier, feedback og audit til kvalitetsudvikling.
Undervisningen foregår delvist interaktivt og veksler mellem koncentrerede oplæg og øvelser i PC-laboratorium.

KURSUS 06-06

FØTAL MEDICIN

Tid: 24. + 25.-27. oktober 2006.

Sted: H:S Rigshospitalet.

Delkursusledere: Professor, dr. med. Ann Tabor, H:S Rigshospitalet og overlæge, ph.d. Olav Bjørn Petersen, Skejby Sygehus.

Deltagerantal: ca. 27 kursister (+ 9 eksterne kursister 24.10).

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik. Der planlægges en tværfaglig kursusdag (24.10.; emne: klinisk genetik) åben for læger ansat i undervisningsstilling i andre specialer (f.eks. klinisk genetik, pædiatri).

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe den uddannelsessøgende en grundlæggende viden om den prænatale diagnostiks muligheder og begrænsninger - herunder genetisk rådgivning.

At give den uddannelsessøgende en grundlæggende viden om de basale ultralydsprincipper og i brugen af apparaterne.

At give den uddannelsessøgende kendskab til principperne i brugen af ultralydsdiagnostik til identifikation og monitorering af syge fostre - herunder IUGR, misdannelser, infektioner, rhesusscreening samt behandling af disse tilstande - herunder også de etiske overvejelser.

At bibringe kursisten kendskab til særlige ultralydsvejledte behandlinger ved patologiske tilstande hos fostre.

Indhold: Prænatal rådgivning og diagnostik, herunder screeningsmetoder: trippletest, tidlig serumscreening, alfa-føtoprotein i blod og fostervand, nakkefold, diagnosticering og monitorering af IUGR-fostre ved flow-måling i forskellige kar.

Invasiv diagnostik: amniocentese, chorion villus biopsi, cordocentese.

Misdannelsediagnostik (metode og undersøgelsesmuligheder); tidlig gennemskanning fra uge 12 + 0 til uge 14 + 6; sen gennemskanning efter uge 18 + 0.

Multiple graviditeter og deres komplikationer, herunder: choricitetbestemmelse, diskordant vækst, selektiv reduktion og multiføtal reduktion; transfusionssyndrom.

Infektioner i graviditet, hvor ultralydsdiagnostik er relevant; diagnostik og behandling.

Rhesussygdomme: diagnostik og behandling.

Intrauterin kirurgi: amnioninfusion, anlæggelse af dræn, laserdeling af placenta.

Basal ultralydsfysik og dopplerundersøgelser samt information om brug af ultralydsapparater.

Etik.

KURSUS 07-06

ONKOLOGISK GYNÆKOLOGI

Tid: 01.-03. november 2006.

Sted: Odense Universitetshospital.

Delkursusledere: Overlæge, dr. med. Erik Søgaard Andersen, Aalborg Sygehus Nord og overlæge, dr. med. Ole Mogensen, Odense Universitetshospital.

Deltagerantal: ca. 27 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe den uddannelsessøgende grundlæggende viden i relation til de til reproduktionsorganernes tilhørende cancersygdomme med henblik på at kunne opstille et relevant undersøgelsesprogram, vurdere behandlingsresultatet og planlægge ambulant kontrol og efterbehandling.

At bibringe den uddannelsessøgende kendskab til principperne i den avancerede cancerkirurgi.

At bibringe den uddannelsessøgende viden og indsigt i at give information til patienter og eventuelt pårørende om sygdom, behandlingsmuligheder samt prognose.

Indhold: Tumorbiologi. Screeningsstrategi.

Præcancerer og cancer i vulva. Præcancerer og cancer i cervix uteri. Hyperplasi og cancer i endometriet. Mola og choriocarcinom. Borderline-tilstande, samt overfladeepitel-, germinalcelle- og gonadestromatumorer i ovariet, herunder differentialdiagnoser. Strategi for udredning af ovarietumorer. Smertebehandling ved cancersygdomme. Psykologiske aspekter ved samtale med cancerpatienter. Genetik og cancer.

KURSUS 08-06

OBSTETRIK

Tid: 13. + 14.-17. november 2006.

Sted: H:S Hvidovre Hospital.

Delkursusledere: Overlæge, dr. med. Tom Weber, H:S Hvidovre Hospital, overlæge Margrethe Møller, Aalborg Sygehus Nord, overlæge, dr. med. Peter Damm, H:S Rigshospitalet og overlæge, ph.d. Jan Stener Jørgensen, Odense Universitetshospital.

Deltagerantal: ca. 27 kursister (+ 9 eksterne kursister 13.11.).

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik. Der planlægges en tværfaglig kursusdag (13.11) åben for læger ansat i undervisningsstilling i andre specialer (f.eks. pædiatri, anæstesiologi, intern medicin)

Kursusform: Forelæsninger, case-undervisning, gruppearbejde og træning med fantom. Eksternat.

Mål: At sætte kursisten i stand til at forstå mekanismerne ved og håndtere den normale og patologiske graviditet (efter ca. 24. uge), fødsel og puerperium.

Indhold: Komplikationer i graviditeten: Vurdering fosterets tilstand og vækst ved hjælp af UL-Doppler og antenatalt CTG, specielt med henblik på

intrauterin væksthæmning og graviditas prolongata. Håndtering af truende præterm fødsel, herunder anvendelse af ultralyd af cervix, cerclage, antibiotika, forholdsregler ved pprom, og fosterets prognose. Flerfoldsgraviditeter. Ante partum blødning: abruptio placentae, placenta prævia, DIC. Hypertoni, præeklamspi og HELLP. Foetus mortuus. Infektioner under svangerskabet herunder herpes simplex, hepatitis, HIV, gr B streptokokker (toxoplasmose og parvovirus har ultralydsmæssige konsekvenser og vil blive dækket på Føtal Medicin). Graviditet kompliceret af maternel sygdom: blodtypeimmunisering, diabetes mellitus, thyroideasygdomme, tromboemboli, hjertesygdomme, lungesygdomme, epilepsi, inflammatoriske tarmsygdomme, leversygdomme herunder graviditetsbetaget intrahepatisk kolestase, anæmi, lidelser i bevægeapparatet, psykosocial belastning og misbrug. Forløsningen: Den normale og den patologiske fødsel: Indikationer og metoder ved igangsættelse og operativ forløsning i form af kejsersnit, tangforløsning og kopforløsning. Håndtering af skulderdystoci, uregelmæssige fosterpræsentationer, flerfoldsgraviditeter, og manglende fremgang. Metoder og anvendelse af smertelindring. Overvågning af fødslen, herunder CTG, STAN og skalp-pH. Anvendelse af amnioinfusion. Diagnostisering og håndtering af intrapartale infektioner. Det asfyktiske barn. Postpartum blødning. Puerperiet: håndtering af blødning, infektioner, amning, psykiske komplikationer.

KURSUS 09-06

KOMMUNIKATION OG INFORMATION

Tid: 23.-24. november 2006.

Sted: Amtssygehuset i Gentofte

Delkursusledere: afdelingslæge Lisa Bang, Amtssygehuset i Gentofte og speciallæge Hanne Rudbeck, Århus.

Deltagerantal: ca. 27 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Gruppearbejder, rollespil, diskussioner og forelæsninger. Eksternat.

Mål: At deltagerne aktivt gennem øvelser og refleksion opnår øget bevidsthed og basale færdigheder i den svære informationssamtale ved overbringelse af et alvorligt budskab til gynækologiske og obstetriske patienter. At deltagerne gennem øvelser demonstrerer, at de kan indhente informeret samtykke til både planlagte og akutte gynækologiske og obstetriske behandlinger herunder at dokumentere dette. At deltagerne får introduceret en eksistentiel vinkel på den vanskelige samtale, når menneskenes magt hører op.

Indhold: Grundstruktur for informationssamtale

mellem læge og gynækologisk obstetrisk patient og gennemførelse af øvelser med sygehistorier og skuespillere.

Patientrettigheder, informeret samtykke og journalføringsregler samt patientens klagemuligheder. Praktisk anvendelse.

Magt, ansvar og skyld – den vanskelige samtale og lægerollen eksistentielt set.

KURSUS 10-06

OPERATIV GYNÆKOLOGI

Tid: uge 11 og uge 34, 2006.

Sted: Skejby Sygehus.

Delkursusledere: Overlæge Lone Kjeld. Petersen, Skejby Sygehus, overlæge Jens Jørgen Kjer, Amtssygehuset i Glostrup og overlæge Lars Schouenborg, H:S Hvidovre Hospital.

Deltagerantal: Max. 15 kursister per kursus.

Deltagerkreds: Forbeholdt uddannelsessøgende i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Eksternatkursus.

Det udarbejdede kursusmateriale i form af "Lærebog i operativ gynækologi" og kursusbogen "Praktisk operativ gynækologi" forudsættes læst. De to første kursusdage er en blanding af teoretisk undervisning og praktiske øvelser på fantomer og organmodeller. De tre resterende dage er der ca. 8 timers intensiv mesterlære-undervisning med praktisk operativ træning på bedøvede grise. Der trænes i laparoskopisk operationsteknik og klassisk åben kirurgi. Den åbne kirurgi superviseres en dag af abdominalkirurger, en dag af urologer og en dag af gynækologer.

Mål: Viden om generelle operative principper. Kunne diskutere teoretiske grundlag for de anvendte teknikker samt kritisk vurdere disse. Teknisk færdighedstræning, så kursisten selvstændigt kan udføre en række kirurgiske og laparoskopiske indgreb.

Indhold: Kirurgiske standardindgreb indenfor operativ gynækologi omfattende hysteroskopiske, laparoskopiske og klassisk åbne kirurgiske teknikker.

Sidst opdateret – 11.09.2005